

Cosmetica en allergie

Cosmetische producten worden wereldwijd gebruikt voor de dagelijkse hygiëne en verzorging van het lichaam. Het gebruik van cosmetica kan soms leiden tot huidklachten, variërend van lichte irritatie tot ernstigere klachten. Klachten ontstaan soms spontaan na jarenlang probleemloos gebruik van het product of als een product voor de eerste keer wordt gebruikt.

Cosmetica zijn alle producten die we gebruiken voor de persoonlijke verzorging. Vaak wordt alleen aan make-up gedacht, maar ook zeep, tandpasta, shampoo, scheerschuim, badolie en deodorant zijn voorbeelden van cosmetica. Regelmatig worden hierop nevenwerkingen gezien: op de eerste plaats irritatiereacties, maar ook contactallergische reacties, contact-urticaria (= type I reactie), foto-sensibiliteit, pigmentatieveranderingen en acne.

Klachten

Huidklachten na gebruik van cosmetica kunnen heel verschillend zijn. De meest voorkomende klachten zijn: rode huid, jeuk, bultjes, schilfers, branderige of schrale huid en rode ogen. Soms kan duizeligheid of benauwdheid optreden. Meestal gaat het om huidirritatie. Soms is er sprake van een allergische reactie. Het verschil is vaak moeilijk te zien. Irritatie is een prikkeling van de huid als reactie op één of meer ingrediënten in het cosmeticaproduct en kan eenmalig zijn.

Verschuillende factoren bepalen de frequentie van contactallergie op cosmetica, zoals de populariteit van een product, de samenstelling, de applicatieplaats, de contacttijd en de frequentie van gebruik.

Wat is allergie?

Allergie is een abnormale niet-infectieuze ontstekingsreactie van het lichaam na herhaald contact met een relatief onschadelijke stof dat het lichaam via de huid, slijmvliezen of bloedbaan bereikt. Afweer komt tot stand via een ingewikkeld proces, waarbij in de bloedbaan aanwezige afweereiwitten, de immunoglobulines, en in het bloed en weefsel aanwezige afweercellen een belangrijke rol spelen. Bekende afweercellen zijn o.a. lymfocyten, monoccyten, leukocyten, mestcellen en Langerhans cellen. Soms is het afweersysteem van slag. Dan kunnen er onverwachte reacties optreden tegen, in principe ongevaar-

lijke, stoffen. Deze kunnen zelfs vrij heftig verlopen en voor de patiënt gevaarlijk zijn. Dit anders dan normaal reageren noemen we allergie. De stoffen die in staat zijn om bij bepaalde personen heftige afweerreacties te geven, noemen we allergenen. Contact met een allergeen geeft, bij daarvoor gevoelige mensen, pas na herhaalde blootstelling de abnormaal heftige reactie. Personen die na herhaalde blootstelling aan zo'n allergeen abnormaal reageren zijn gesensibiliseerd voor dat allergeen (zijn allergisch).

Typen

Allergische reacties worden ingedeeld in typen I t/m IV. Vooral de typen I en IV komen vaak voor. Bij type I (direct optredende allergie) ontstaan volgens Classificatie van Gell en Coombs de verschijnselen binnen minuten tot hooguit enkele uren na blootstelling aan het allergeen. Bij type IV, de vertraagde vorm van allergie, zijn er witte bloedlichaampjes, de zogenaamde T-lymfocyten, die uit de bloedbaan na een ingewikkeld proces verhuizen naar de plaats van het allergeen. In de huid ontstaat niet eerder dan na één tot drie dagen een reactie van de opperhuid. Het contactallergische eczeem is het bekendste voorbeeld van dit type allergie.

Patchtest

Identificatie van allergenen bij patiënten met een mogelijke contactallergie op cosmetica gebeurt via epicutane patchtests (plakproeven) met de standaardreeks, specifieke testreeksen, en eventueel eigen cosmetische producten. Als het vermoeden bestaat dat een patiënt allergisch is voor één of meer stoffen, is een plakproef een methode om vast te stellen of een bepaalde stof via contact met de huid leidt tot een allergische reactie. Plakproeven worden bij voorkeur niet gedaan bij actief eczeem. Een reactie op de testen is dan niet betrouwbaar. De plakproef bestaat uit het aanbrengen van lage concentraties van vele stoffen waar een patiënt dagelijks mee in aanraking komt. De verdachte stoffen worden elk afzonderlijk getest. Bij plakproeven wordt er onderzoek gedaan naar allerlei antigenen. Bloedonderzoek (RAST) kan ook worden gedaan. Bij een in het verleden gepubliceerd onderzoek vertoonden 486 patiënten minstens 1 positieve patchtest op cosmetica relevante allergenen. Dit

*Dr. A.J. Oosting (rechts)
en C.M. Uppelschoten.*

Identificatie van allergenen geschiedt onder meer aan de hand van een plakproef.

is 12,7 procent van de geteste populatie. Hieruit blijkt dat in een dermatologisch geteste populatie cosmetica een relatief belangrijke oorzaak van contactallergie zijn.

Meest voorkomend

De meest voorkomende cosmetica-allergenen, kunnen ingedeeld worden in zes klassen: parfumcomponenten, bewaarmiddelen en anti-oxidantia, emulgatoren en excipiëntia (hulpstoffen), haarkleurstoffen, zonnemiddelen en 'actieve' of 'categorie-specifieke' bestanddelen. Parfumcomponenten blijven veruit de belangrijkste cosmetica-allergenen. De bewaarmiddelen en anti-oxidantia volgen op een tweede plaats. Het belang van emulgatoren en excipiëntia als allergeen neemt ook toe. Opmerkelijk is de toename van het aantal contactallergieën op para-fenyleendiamine (PPD) en andere oxidatieve haarkleurstoffen. Dit is wellicht te wijten aan een toenemend gebruik van permanente haarkleuringen. De 'actieve' of 'categorie-specifieke' bestanddelen nemen als geheel een relatief klein aandeel voor hun rekening, maar voor bepaalde productcategorieën nemen zij een belangrijke plaats in. Voorbeelden zijn toluensulfonamide formaldehydehars (nagellak), glycerylmonothioglycolaat (haarpermanent-oplossingen) en ammoniumpersulfaat (haarbleekmiddel).

Procedure

Bij een verdenking van allergie voor cosmetica ga je als schoonheidsspecialist als volgt te werk.

- Bepaal welk product is gebruikt, lees het etiket en ga na of het is gebruikt waar het voor bedoeld is.
- Check de houdbaarheidsdatum.
- Vraag aan de klant hoe lang het gebruikt is.
- Vraag aan de klant wat de klachten zijn en observeer zelf de huid en beschrijf dit met PROVOKE. Is het product eerder gebruikt en gaf dit geen klachten (sensibilisatie periode bijvoorbeeld haarverf)? Wanneer zijn de klachten ontstaan? (48 uur?) >>

U-Consultancy

Dermatologie opleidingen voor
Schoonheidsspecialisten en Pedicures en
Kappers & Haarstylisten

U kunt na de opleiding:

- Huidaandoeningen sneller herkennen;
- Huidanalyse uitvoeren met medische modellen en medische terminologie;
- Klanten beter adviseren omtrent huidverzorging en huidverbetering;
- Professioneel doorverwijzen naar huisarts/dermatoloog.

Data basisopleiding schoonheidsspecialisten

Curaçao: 16 en 17 januari 2012
Katwoude (A'dam): 9 januari en 6 februari 2012
Riethoven (Eindhoven): 9 februari en 8 maart 2012
Zwolle: 15 februari en 28 maart 2012
Antwerpen: 16 april en 14 mei 2012

Data vervolgopleiding schoonheidsspecialisten

Curaçao: 19 en 20 januari 2012
Katwoude (A'dam): 3 september en 1 oktober 2012
Antwerpen: 10 september en 8 oktober 2012
Riethoven (Eindhoven): 13 september en 11 oktober 2012
Zwolle: 19 september en 31 oktober 2012

Data opleiding pedicures

KRP geeft achttien accreditatiepunten voor deze opleiding.
Katwoude (A'dam): 2 februari en 1 maart 2012
Riethoven (Eindhoven): 5 april en 10 mei 2012
Utrecht: 27 september en 1 november 2012
Zwolle: 3 oktober en 7 november 2012

Data opleiding kappers en haarstylisten

Utrecht: 7 mei en 4 juni 2012

Meer informatie en aanmelden kan via het inschrijfformulier op www.uconsultancy.nl.

U-Consultancy,
Postbus 7060, 3430 JB Nieuwegein,
tel.: 030-6044170, fax: 030-3100159,
e-mail: info@uconsultancy.nl

Repeated Open Application Test (ROAT): gedurende vijf tot zeven dagen product tweemaal per dag in elleboogsplooi aanbrengen.

- Stop het gebruik en kijk of klachten verbeteren.
- Indien nodig, afhankelijk van ernst van de reactie, de klant doorsturen naar de huisarts.
- Indien stay-on product: Repeated Open Application Test (ROAT). Deze test is uitsluitend voor producten die bedoeld zijn om op de huid te blijven zitten! Gedurende 5-7 dagen product tweemaal per dag in elleboogsplooi aanbrengen.
- Bij een positieve ROAT-test dient aanvullend allergologisch onderzoek plaats te vinden.

Bewaar het product en zijn verpakking, zodat achterhalen van ingrediënten mogelijk is. Indien er een allergie is aangetoond: let op of gebruikte producten deze ingrediënten bevatten. Indien allergie is aangetoond kan de cliënt een allergiepas aanvragen.

Centrale registratie

Het is onvoldoende bekend hoe vaak allergie voor cosmetica voorkomt en varieert door veranderende samenstellingen, trends en de ontwikkeling van nieuwe producten. Om een zo goed mogelijk inzicht te krijgen in welke en hoe vaak cosmetica allergische klachten veroorzaken is centrale registratie van belang. Vermoed je dat er bij een cliënt sprake is van een allergische reactie op cosmetica, dan kun je dit melden bij: www.cosmeticaklachten.nl zodat gebruikers, fabrikanten, artsen, schoonheidsspecialisten, huidtherapeutes en eventueel VWS hierover kunnen worden ingelicht.

*Dr. A.J. Oosting, dermatoloog Spaarneziekenhuis, Hoofddorp.
C.M. Uppelschoten, directeur U-Consultancy, Nieuwegein.*